

Г. Б. Черушева,
*кандидат педагогічних наук, професор кафедри
філософії та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ЗА КОРДОНОМ

Зростання ролі освіти як засобу інтеграційних процесів є сучасною світовою тенденцією. Основним завданням вищої школи в галузі міжнародної освіти є якісна професійна підготовка студентської молоді. Проте вирішення цього завдання неможливе без створення сприятливих умов для входження іноземного громадянина в європейський простір, зокрема українського студентства.

Мета статті – проаналізувати особливості процесу соціально-психологічної адаптації українських студентів під час навчання за кордоном. Процес соціалізації та соціально-психологічної адаптації студентської молоді став предметом вивчення у сучасних наукових дослідженнях. Так особливості адаптації українських освітніх мігрантів до умов життя за кордоном вивчалася О. Ареф'євим, О. Біляковською, О. Вихованець, А. Гірник М., Г. Гірник, К. Гавріловою, Н. Криловою, Е. Шпет, Т. Юдіною та іншими. Питання адаптації іноземних студентів до навчання в Україні вивчалася І. Зарубінською, О. Іщенко, М. Файсалом. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень виокремлено проблеми соціально-психологічної адаптації студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу за кордоном.

Для дослідження використовувались методи опитування, структурованого інтерв'ю. В опитуванні прийняло участь 92 студента із України, що навчаються за кордоном (Франція, Польща, Словаччина, Чехія). А також використовувався контент-аналітичне дослідження відповідних інтернет-ресурсів, що ґрунтувалося на моделі стратегій адаптації (акультурації) Дж. Беррі. Проаналізовано електронні матеріали інтернет-ресурсу з рубрик: «CEDOS: Українські студенти за кордоном: скільки та чому?», «Закордонний паспорт», «Українці за кордоном: у пошуках себе».

За результатами дослідження виявлено основні мотиви отримання вищої освіти за кордоном: отримання освіти вищої якості, кращі умови навчання, перспективи кар'єрного росту, вивчення іноземних мов та ін. Проблемним визначилось те, що 69% опитаних студентів мають наміри залишитись за кордоном на постійне місце проживання.

Факторний аналіз дозволив виділити основні групи проблем адаптації українських студентів:

– *соціально-психологічні* (почуття самотності, суму, проблеми соціалізації, почуття відірваності від свого звичного сімейного та соціального кола, патріотичні відчуття, недостатній рівень розвитку комунікативних компетенцій, самостійності, відповідальності тощо) – 39%;

– *соціо-культурні* (адаптація до нової культури, врахування нових правових норм та правил, врахування особливостей національного менталітету, адаптація до нових умов життя, нової території, міста,) – 33%;

– *освітні* (особливості та цінності системи вищої освіти іншої країни, відмінності у вимогах до навчальної діяльності та формат взаємовідносин викладач – студент, організація навчального часу, недостатній рівень володіння іноземною мовою) – 18%;

Нами встановлено, що проблеми адаптації значно менше в країнах з культурною близькістю до України (Польща, Словаччина, Чехія) ніж у Франції ($p < 0,01$). Встановлені вікові, гендерні та сімейні відмінності в адаптації українських студентів за кордоном ($p < 0,01$).

Отримані результати дозволили стверджувати, що основним виміром соціально-психологічної адаптації українських студентів є спрямованість на інтеграцію в освітньо-культурне середовище ВНЗ іншої країни. Прискорення процесу адаптації залежить від намірів студентів по закінченню ВНЗ та з урахуванням особливостей їхньої національної самосвідомості, своєрідним сприйняттям світу, ментальності та психологічного стану. Результати дослідження доцільно враховувати в процесі психологічного забезпечення адаптації іноземних студентів. Перспективи дослідження ми вбачаємо в дослідженні психологічних чинників виникнення проблем адаптації.

Б. І. Чиж,

в. о. доцента кафедри філософії

та соціально-гуманітарних дисциплін,

завідувач юридичним відділом,

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ СПІЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ОЗНАКАМИ ІНОЗЕМНОГО ЕЛЕМЕНТА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується постійно зростаючою роллю освіти, яке перетворюється в один з найважливіших механізмів підтримки конкурентоспроможності держави в світі. Сучасна громадська модель будується на знаннях та їх використанні, інноваціях та високоефективних технологіях. На сьогодні знання і освіта стають все більш значущим фактором економічного розвитку. Лише конкурентоспроможна національна система освіти може в майбутньому забезпечити